

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE WIE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijtdijk, Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerker(s): Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr B. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Drs W. E. Engelkes, Harderwijk; Prof. Dr F. W. Groshuis, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Kuoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Landboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. Thijss, Meppel; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Gooz
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling
Voor 't Buitenland en Ned. Indië f9.— per jaar.
Advertentie: 35 cent per regel.

INHOUD: De Christelijke vrijheid. I. — Uit de Schrift: En gij, mijn ziel! (Ps. 103:22). — Bij den vierden jaargang. — Kerkelijk Leven: Synode-Indrukken V. Al te bevreemd! Stemmen uit onze Kerken: Verbouwing. — Uit het Politiek en Sociale Leven: Rondschouw I. — Wijsbegeerte: In de school der wijsbegeerte. — Kuiper-Bibliografie LXXXI. — Literatuur en Kunst. — Kroniek. — Zending en Evangelisatie: De thetische en de antithetische (polemische) methode bij de prediking aan Mohammedanen II. — Perschoon. — Boekbespreking. — Kerknieuws. — Advertentie.

DE CHRISTELIJKE VRIJHEID.

I.

Inleiding.

Het zou mij niet bevreemden, wanneer het onderwerp, dat in deze artikelen zal behandeld worden, deze of gene bedachtzame ziel verontrust heeft, en uit die onrust niet-zachte critiek op mijn keuze geboren is. Is het, zoo zal men vragen, niet gevaarlijk om in dezen tijd over „vrijheid“ zij het dan christelijke vrijheid, te schrijven? Alles schreeuwt immers om vrijheid. Over vele harten vaart een geest van onheilige emancipatie. Het volk wil vrij zijn van zijn overheid. De vrouw zoekt naar vrijheid tegenover den man. De knecht spant alles in om niet van den heer afhankelijk te zijn, en de mensch van heden breekt de boeien, die hem binden, en strekt zijn grage handen uit naar ongebondenheid en zelfstandigheid. Is het nu geen offer aan den tijdgeest, wanneer ik een uiteenzetting geef aan de christelijke vrijheid? Deed ik niet beter te handelen over gezag en gehoorzaamheid, over tucht en gebondenheid? Geeft ons blad niet te veel toe aan die z.g. jongeren onder ons, die onophoudelijk smeeken om meer vrijheid van beweging, en onze gereformeerde levenspraktijk te streng en te eng vinden?

Laat ik deze vragers terstond mogen geruststellen.

Aan „offers aan den tijdgeest“ denk ik niet.

Van eenige concessie aan de valsche vrijheidsjacht wil ik evenmin als gij weten, maar juist, omdat wij principieel gekant zijn tegen de zondige emancipatie, die met haar onstuimige en wilde begeerte de zielen heeft bevangen, moeten wij ons rekenschap geven van de ware vrijheid. Wij kunnen en mogen ons immers niet tevreden stellen met negatief het anathema uit te spreken over alle bandeloosheid, die zich in onze dagen openbaart, maar wij moeten als christenen positief weten, wat wij zelf bezitten en zelf willen. Zoo verklaar ik gaarne het vragen van veel jonge en ook van sommige oudere menschen. Wanneer dezen onderwerpen als de christelijke vrijheid; christendom en cultuur; kerk en wereld, of meer verbygzonderd: de christen en het tooneel b.v. aan de orde stellen, mag dit niet zonder meer gebrandmerkt als een uiting van verwatering en afval. Ik stem toe, dat verlaten van de zuivere lijn oorzaak kan zijn, en de beïnvloeding van een niet-christelijke levensbeschouwing tot dergelijke vragen, die dan twistvragen worden, kan leiden, maar dit behoeft niet. Mijn ervaring is, dat bij velen de belangstelling in deze kwesties voortkomt uit een begeerte, om positief te weten, hoe wij tegenover de idealen der wereld moeten staan, en zich met die wetenschap te wapenen tot den strijd.

Hierbij komt nog een andere factor.

De vraag naar de christelijke vrijheid is niet alleen urgent, omdat de tegenstelling met het valsche vrijheidsbeginsel, dat zijn tienduizenden verslaat, ons tot nadere overdenking en formulering van de ware vrijheid dringt, maar ook andere moge-geven nopen tot bezinning. De christelijke vrijheid maakt n.l. onze verhouding tot de wereld rondom ons, en bepaalt de lijnen, die ons christelijk leven omgrenzen. Doch die omgrenzing levert juist tegenwoordig heel wat moeilijkheden op. Het was vroeger vrijwat gemakkelijker het terrein af te bakenen, want in onze dagen zijn de aanrakingspunten met de cultuur zoo talrijk. Er is een tijd geweest,

dat de christenen zich voor deze dingen weinig interesseerden. Zij trokken zich terug of scholen weg binnen den eng-geestelijken kring. Hun oog was alleen geopend voor de geestelijke goederen en de schatten Gods hierboven, en de rijkdom, dien de Schepper in deze wereld had gelegd, boeide hun hart niet. Doch in de laatste jaren is dat anders geworden. Christendom en cultuur zijn elkaar meer genaderd. De blik heeft zich verbreed, en ongetwijfeld onder invloed van hetgeen Dr Kuiper schreef over „De gemeene gratie“ is de belangstelling voor het terrein der algemeene genade gegroeid, en heeft ons christenvolk gevoeld, dat het tegenover wetenschap en kunst een roeping Gods had te vervullen.

Ik behoeft dit niet nader uiteen te zetten.

Ieder onzer weet van de taak „op alle terreinen des levens“.

Geen calvinist, of hij is overtuigd van de heilige roeping, om „voor de eere Gods overal en altijd te ijveren“, en „alles op te eischen voor zijn Koning“. Men kent deze „schlagwörter“. Ze zijn tot bezielende leuzen geworden, en al hebben ze hier en daar angstig-hol geklonken, al zijn ze wel eens ontwaard in klinkende termen zonder waarachtigen inhoud, op zichzelf zijn ze schoon, en drukken uit, wat er leeft in de harten van hen, wier diepste overtuiging is de belijdenis van Gods souvereiniteit. Maar als dit ideaal in der waarheid ons christelijk ideaal is, stelt de vervulling van deze roeping ons voor tal van vragen. Laat ik een enkele mogen noemen. Wij zoeken ook op het terrein van de kunst God te dienen, doch is dit mogelijk op dit geheele terrein in al zijn breedte? De dramatische kunst behoort ook tot dit gebied, en is dit voor ons toegankelijk? Wat moet onze houding zijn tegenover het tooneel, en hoever reikt hierin onze christelijke vrijheid? Ik neem deze vragen, niet om ze nu te beantwoorden, maar om te illustreeren, wat ik zoeven schreef. En nu kan men deze moeilijkheden niet ontloopen, door schijnbaar heel eenvoudig, doch in werkelijkheid heel oppervlakkig te zeggen: dan is het beter die cultuur los te laten; dan moeten we ons met ons boekje maar in een hoekje terugtrekken. Want zulk een raad is geen oplossing. Dan komen wij in strijd met de roeping Gods. De Heere geeft ons in de wereld een taak, en die hebben wij te vervullen trots allerlei bezwaren. „Ik bid niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart van den booze. (Joh. 7:15).

Op nog een verschijnsel wil ik wijzen.

De nauwere aanraking met de wereld zit niet alleen in de meerdere belangstelling voor de cultuur, en dan bedoeld als ideële cultuur, maar ook in het sterkere contact met de materiële cultuur. Het is niet slechts de liefde voor wetenschap en kunst, die het isolement verbroken heeft, doch aan deze verbreking hebben handel en arbeid in niet mindere mate medegewerkt. De christen van tegenwoordig is allerminst de fijne naar de tekening van het spottend liberalisme, die zich achter muren van bekrompenheid opsluit, en het natuurlijk leven als een gevaarlijk terrein ontvlucht. Hij leeft integendeel met de wereld mee. Hij doet zijn zaken; hij drijft zijn handel; hij waagt zich aan ondernemingen; hij bereist onderscheidene landen; hij verschijnt op de bours; hij neemt een plaats in in het maatschappelijk leven; hij voert zijn sociale actie evengood als de niet-christen, en op dit gebied is uitwendig, (helaas ook meermalen innerlijk) het onderscheid weggevallen. En menigeen onder ons, die reeds huivert, wanneer hij van christelijke kunst hoort, omdat hij alle aanraking en vermenging met de wereld vreest, komt iederen dag in zijn zaken en handel met een geruste conscientie met diezelfde wereld in aanraking, en schijnt dan zijn bezorgdheid op non-activiteit gezet te hebben. Het contact met de wereld ligt niet alleen op het terrein der ideële cultuur. Het zit overal, en de christenen zijn geen menschen, die ergens in Gosen

wonen, waar ze in hun geïsoleerdheid tichelen bakken, maar zij verkeerden midden in de wereld, van wier geoorloofde schatten zij genieten, en in wier grootheid zij deelen.

Ook dit verscherpt de moeilijkheid.

Deze verhouding doet allerlei vragen rijzen omtrent onze christelijke vrijheid.

Waar is op het terrein van zaken en arbeid de grens, en waarin moet een belijder zich onderscheiden van de ongeloovigen? Allerlei problemen, die tot ons onderwerp behooren, en duidelijk in het licht stellen, dat de bespreking van deze quaestie niet is een offer op het altaar van den geest der eeuw, en dat de begeerte om duidelijker omschrijving van onze vrijheid niet behoeft voort te komen uit een zucht naar handeloosheid.

Hiermede meen ik mijn onderwerp voldoende gerechtvaardigd te hebben.

Alleen zou nog gevraagd kunnen worden, of het niet overbodig is deze dingen opnieuw te behandelen. Immers is van de hand van Dr H. H. Kuiper indertijd een geschrift verschenen, dat dit zelfde onderwerp in den breedte, en historisch en exegetisch klaar en helder heeft belicht, en is deze belichting niet voldoende? Laat ik op die vraag dit antwoorden, dat ik voor niemand wil onderdoen in waardeering voor bovengenoemd geschrift. Ik heb er een dankbaar gebruik van gemaakt, en beveel het gaarne ter lezing aan. Maar dit boekje is uitgekomen in het jaar 1898, en ik meen, dat er na vijftienwintig jaren voldoende aanleiding bestaat, om over hetzelfde onderwerp te schrijven. De zaak van de christelijke vrijheid is bovendien in urgentie toegenomen, en ernstige overweging van deze dingen is geen overbodige weekde. Bij die overweging wil ik deze orde volgen. Eerst behandel ik het vrijheidsbegrip in het algemeen; dan spreek ik over de christelijke vrijheid in het bijzonder; voorts ga ik na, wat de Schrift ons zegt, om tenslotte stil te staan bij de praktische toepassing. Daarbij komen ter sprake vragen als: onze verhouding tegenover dans en tooneel, de quaestie van de Zondagsviering etc., waarover ik afzonderlijk, zij het dan kort, hoop te handelen.

K. D.

UIT DE SCHRIFT.

En gij, mijn ziel!

Loof den Heere, al Zijn werken aan alle plaatsen. Zijn heerschappij. Loof den Heere, mijn ziel. Psalm 103:22.

Hoe dikwijls gebeurt het, mijn ziel, dat wij met elkander spreken?

Hoe dikwijls hoort gij van mij het „en gij, mijn ziel“?

Geschiedt het niet al te zelden?

Doe ik vaak niet, alsof gij een vreemde voor mij zijt?

O, ik weet het, het gaat zooveel gemakkelijker zich tot een ander te richten dan tot u.

Die ander kan ik mij voorstellen, maar u niet. Dit vormt voor mij het groote beletsel, dat gij ik zijt.

Om u toe te spreken, moet ik doen alsof gij een ander waart en toch niet vergeten, dat gij en ik één zijn.

Ik moet mij voor den spiegel der waarheid plaatsen en mijzelf in het beeld, dat gij te aanschouwen geeft, begroeten.

En toch moogt gij geen dood spiegelbeeld, gij moet een levend zielebeeld zijn.

Want gij moet mij antwoorden, als ik u wat vraag.

Gij moet mij tot spreken opwekken, als ik tot zwijgzaamheid verval.

Gij moet naar mij luisteren en ik naar u.

Gij moet vertellen, wat er in u omgaat.

Gij moet openbaren de geheimen, welke gij in u bergt.